

PERSONĀLS

Iespēja kļūt par mikrouzņēmuma darbinieku un no tā izrietošās nodokļu sekas

31. augusts, 2010 / Diāna Kļuškina, serificēta nodokļu konsultante, ZAB SORAINEN vecākā juriste

7 komentāri / Nosūti draugam / Drukāt

Foto: no ZAB SORAINEN arhīva

Ar interesi gaidītais [Mikrouzņēmumu nodokļa likums](#) (MUN likums) ir pieņemts un stāsies spēkā ar 1. septembri. Ņemot vērā šī nodokļa pievilcīgo likmi - 9 % no apgrozījuma (sākotnēji no likuma izstrādātājiem bija piedāvāta nodokļa likme 20 % apmērā no apgrozījuma) -, [MUN likuma](#) kritērijiem atbilstošie uzņēmumi izvērtēs, vai šāds statuss tiem tomēr ir izdevīgs. Un zināmai kategorijai mikrouzņēmuma nodokli (MUN) maksāt tiešām var būt izdevīgi. Šajā rakstā apskatīšu, ko nozīmē kļūt par mikrouzņēmuma darbinieku.

Atgādināšu, ka izvirzītie kritēriji, lai reģistrētos kā MUN maksātājs, ir:

dalībnieki, (ja tādi ir), ir fiziskas personas. Sabiedrības ar ierobežotu atbildību (SIA) dalībnieki – fiziskās personas – vienlaikus ir arī valdes locekļi;

apgrozījums kalendāra gadā nepārsniedz 70 000 Ls;

darbinieku skaits jebkurā brīdī ir ne lielāks par pieciem.

Par MUN maksātājiem var kļūt:

individuālais komersants;

individuālais uzņēmums;

- zemnieka vai zvejnieka saimniecība;

- cita fiziska persona, kas reģistrēta Valsts ieņēmumu dienestā (VID) kā saimnieciskās darbības veicējs;
- SIA.

MUN maksājums darbiniekiem un sociālās garantijas

Ja MUN maksātājs nodarbina darbiniekus, tad MUN izvēle būtiski ietekmē arī darbinieku, jo no tā ienākuma vairs netiks ieturēts iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN) un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI), attiecīgi arī par tiem netiks maksāta darba devēja VSAOI daļa. Minētos nodokļus aizstās MUN maksājums no apgrozījuma.

Iemaksātā MUN summa sadalās šādi:

- 0,1 % ieskaita uzņēmējdarbības riska valsts nodevas kontā;
- 65 % — VSAOI kontā;
- 30 % — IIN kontā;
- 4,9 % — uzņēmumu ienākuma nodokļa (UIN) kontā.

Fiziskai personai - saimnieciskās darbības veicējam - MUN ieņēmumus Valsts kase sadalīs šādi:

- 65 % ieskaita VSAOI kontā;
- 35 % — IIN kontā.

Mikrouzņēmuma darbinieki ir sociāli apdrošināti. Kā to paredz [MUN likuma](#) 9. pants, VSAOI objekts katram MUN maksājošā mikrouzņēmuma darbiniekam tiek noteikts proporcionāli MUN deklarācijā norādītajam darbinieku skaitam katrā mēnesī un to faktiskajiem ienākumiem. Tādējādi konkrētā summa, cik par kuru darbinieku tiks iemaksāta, būs atkarīga gan no apgrozījuma, gan no citu darbinieku algas. Piemēram, ja SIA apgrozījums ir 40 000 Ls, MUN no šīs summas būs 3 600 Ls. Tālāk valsts budžetā sadalot šo summu, 65 % tiks iemaksāti kā VSAOI (minētajā piemērā tie būs 2 340 Ls). Ja, piemēram, MUN maksātājam ir divi darbinieki, tie var būt arī SIA dalībnieki, ar ienākumu 500 Ls mēnesī katram, tad arī minētā VSAOI summa sadalīsies uz pusēm.

Svarīgi atcerēties, ka, ja mikrouzņēmuma darbinieka ienākums pārsniegs 500 Ls, tad papildus piemēros palielinātu MUN likmi 20 % apmērā no uzņēmuma darbinieka ienākuma daļas. Tādējādi šis ierobežojums formāli skars darbinieku nevis darba devēju.

Ja mikrouzņēmuma darbinieks ir tā īpašnieks vai ģimenes loceklis, tad izdevīgāk ierobežot algas izmaksas apmēru un saņemt ienākumu dividenžu veidā (nodokļa likme 10 %). Turklāt no [MUN likuma](#) redakcijas saprotams, ka pietiek ar vienu mēnesi, kurā darbinieka ienākums ir pārsniedzis 500 Ls, lai ar nākamo taksācijas periodu (gadu) MUN maksātāja statuss tiktu zaudēts.

Mikrouzņēmuma darbinieka ienākums

Papildus būtiski ir ievērot, ka **MUN likums** sniedz termina *mikrouzņēmuma darbinieka ienākums* skaidrojumu: *tāds darbinieka ienākums (naudas izteiksmē novērtēts naudas, naturālo vērtību un saņemto pakalpojumu kopums), kas atbilst uz darba līguma pamata gūtajam ienākumam, kāds tas ir pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa un valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu atskaitīšanas vispārējā kārtībā, piemērojot likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" un likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" nosacījumus.*

No minētās definīcijas saprotams, ka mikrouzņēmuma darbinieka ienākuma ierobežojums 500 Ls ir vispārējā kārtībā aprēķināta neto alga.

MUN likumā atšķirībā no sākotnējās redakcijas ir iekļauta prasība rakstiski informēt darbiniekus par MUN maksātāja statusu, t.i., ka darbinieku IIN un VSAOI tiks noteiktas no mikrouzņēmuma apgrozījuma. Tādējādi, slēdzot darba līgumu, tajā norādītā bruto alga faktiski sakrītīs ar neto algu, jo no tās nodokļi netiks ieturēti (ja vien darbinieka ienākums nepārsniedz 500 Ls). Savukārt, nākotnē darbiniekiem jārēķinās, ka, pārejot uz *parasto nodokļu nomaksas kārtību*, darbinieki var zaudēt, jo no to algām tiks ieturēts nodoklis.

MUN maksātājam rakstveidā jāinformē MUN darbinieki, ka tiem ir tiesības brīvprātīgi pievienoties valsts sociālajai apdrošināšanai.

Ir paredzēts, ka fiziskām personām - šī nodokļa maksātājām, nebūs tiesību uz IIN atvieglojumiem - neapliekamo minimumu un attaisnoto izdevumu izmantošanu. Acīmredzot, lai kontrolētu šo ierobežojumu, MUN maksātāja darbinieku algas grāmatiņām jābūt iesniegtām mikrouzņēmumā.

MUN maksātāja statusa iegūšana ir ierobežota arī tā, ka tiesības izvēlēties maksāt MUN ir tikai vienā no minētajām darbības formām (individuālais komersants, individuālais uzņēmums, zemnieka vai zvejnieka saimniecība, cita fiziska persona, kas reģistrēta VID kā saimnieciskās darbības veicējs) vai vienā SIA. Ja fiziska persona ir dalībnieks vairākās SIA, tikai viena SIA var izvēlēties maksāt MUN. Zināmā mērā šī ierobežojuma darbība var izpausties kā teiciens: *kas pirmais brauc, tas pirmais maļ*. Līdzīga situācija rodas arī saistībā ar mikrouzņēmuma darbiniekiem. Ja šāds darbinieks jau ir iesniedzis savu algas grāmatiņu kādā mikrouzņēmumā, citam uzņēmumam šāda darbinieka dēļ var tikt liegts MUN maksātāja statuss.

Īpašnieks kā mikrouzņēmuma darbinieks un saistītie riski

Jānorāda, ka **MUN likums**, kā jau pierasts ar jauniem nodokļu tiesību aktiem, dažos nozīmīgos jautājumos ir interpretējams atšķirīgi. Piemēram, pie darbiniekiem pieskaitāmi arī mikrouzņēmuma īpašnieki (mikrouzņēmuma kritērijiem atbilstošas SIA dalībnieks, individuālais uzņēmuma, zemnieka vai zvejnieka saimniecības īpašnieks, individuālais komersants vai cita fiziska persona, kas reģistrēta VID kā saimnieciskās darbības veicējs). Vienlaicīgi, kā iepriekš minēju, tiek definēts termins *mikrouzņēmuma darbinieka ienākums*, kurš tiek saistīts ar darba līgumu. Tādējādi nav skaidrs, kā tas attiecas, piemēram, uz saimnieciskās darbības veicēju (pašnodarbināto personu), kuram pašam ar sevi nav iespējas noslēgt darba līgumu. Tas liek secināt, ka saimnieciskās darbības veicējiem MUN ierobežojošie kritēriji ir tikai apgrozījums un darbinieku skaits. Tā kā līdz šim no saimnieciskās darbības ienākuma (ieņēmumi mīnus izdevumi) tika maksāts IIN 26 %, tad, aizstājot to ar MUN, būtu jāmaksā 9 % no apgrozījuma.

Ja tā, tad kāda jēga par darbinieku uzskatīt saimnieciskās darbības veicēju? Tādējādi tālākā interpretācija var radīt saimnieciskās darbības veicējiem īpaši nelabvēlīgu situāciju. Attiecinot darbinieka ienākuma ierobežojumu uz saimnieciskās darbības veicēju, nav saprotams, kā tas būtu nosakāms. Par darbinieka ienākumu varētu uzskatīt ienākumu, kurš izņemts personīgām vajadzībām. Šādā gadījumā saimnieciskās darbības veicējam jārēķinās, ka, izņemot personiskām vajadzībām vairāk kā 500 Ls, no papildu summas būs jāmaksā 20 %. Iespējams šāds izņemšanas personīgajām vajadzībām fakts nemaz netiek gaidīts, jo tas nav ar nodokļu likumiem noregulēts. Attiecīgi, no apgrozījuma virs 500 Ls mēnesī vai 6 000 Ls gadā var tikt noteikta 29 % (9 % + 20 %) nodokļa likme. Papildus pie šādas likuma interpretācijas jārēķinās, ka, vienreiz *iegrābjoties* lielākā summā, nākamajā taksācijas periodā tiek zaudēts MUN statuss.

Neskaids paliek arī gadījums, ja gada laikā tiek ievērots 500 Ls limits, bet nākamajā gadā ieņēmumu un izdevumu, t.sk. MUN starpība tiek izņemta personīgām vajadzībām. SIA gadījumā, izņemot dividendes, tiek piemērots nodoklis kā no cita veida ienākuma. Saimnieciskās darbības veicēja gadījumā likme ir būtiski lielāka – 26 % vai labākajā gadījumā 20 %, jo visam saimnieciskās darbības ienākumam piemēro tikai MUN, kā tas saprotams no grozījumiem likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”.

MUN par taksācijas perioda apgrozījumu būs jāmaksā četras reizes gadā par katra ceturkšņa apgrozījumu, iesniedzot VID MUN ceturkšņa deklarāciju, kuras paraugs un aizpildīšanas kārtība šā raksta tapšanas laikā vēl nav noteikta.